

XXXVII PREMI 8 DE MARÇ “MARIA AURÈLIA CAPMANY” 2023

Fitxa resum del projecte

1. TÍTOL DEL PROJECTE

LAS VESPASIANAS

2. AUTORIA

GENERA - Associació en defensa dels drets de les dones

3. TEMÀTICA

*El projecte de “Les Vespasianes. Feminitats dissidents contra la cultura del càstig” pren el nom dels urinaris públics que varen ser homenatjats per la Marxa de les Carolines, una marxa de dol i desconsol davant la degradació d’aquell espai que acollia les més diverses mostres de sexe incorrecte. Segons relata Jean Genet al seu llibre “Diari d’un lladre”, al voltant dels anys 30 del passat segle XX, va presenciar la marxa de les Carolines, una marxa de joves travestis que, sortint des del carrer Sant Pau, varen baixar tota l’Avinguda Paral·lel fins arribar a Colom i d’allà als urinaris de les vespasianes. La marxa de les Carolines era una comitiva vestida amb mantilles, vestits de seda i xals que cridaven i ploraven mostrant exageradament el seu dolor per la “mort” d’aquell espai que havien habitat com un espai de sexe esporàdic, de cruising, de trobada de dissidències impossibles de classificar. Els urinaris de les vespasianes havien estat degradats pels pixums, per l’ús i pels atacs dels anarquistes d’aquella Rosa de Foc. Eren les vuit del matí i les Carolines dipositaven flors i plors als urinaris, ploraven a l’hora que se’n reien de la moral majoritària.
DEP les vespasianes. Nova vida a les vespasianes.*

L’escena contracultural a la ciutat de Barcelona ha estat històricament un espai excelsament productiu en quant a la promoció de referents i imaginaris per a la dissidència sexual. Davant l’actual tendència a una cultura securitària conservadora que aguditza la por i la incertesa de la ciutadania per a justificar major control punitiu i legitimar la cultura del càstig, els moviments contraculturals a Barcelona han fet històricament un reclam a l’experimentació, la sexualitat lliure i les escenes plenes de representacions hiperbòliques i paròdiques del gènere i la sexualitat. Als anys 30 del segle XX, la Barcelona de nit dels cabarets i la ploma, la comitiva plorosa i irònica de les *Carolines* als urinaris públics de les vespasianes o als anys 70 del mateix segle els debats del Ajoblanco parlant sobre sexualitat, la primera manifestació de l’orgull amb les dissidents prenent la capçalera de la manifestació, els fanzines mariques i les mobilitzacions feministes són mostres d’aquesta Barcelona rebel davant l’avanç neoliberal i conservador que volia aniquilar les sexualitats infractores. L’escena cultural llibertària, underground i punk a Barcelona i arreu del món ha mostrat dones i cossos dissidents en quant a la sexualitat que desafiaven les normatives hegemòniques de gènere i es resistien a les pedagogies de la por promogudes per afavorir determinats interessos econòmics i polítics.

Per una altra banda, l’entitat Genera ha estat pionera a la ciutat, no només en la defensa dels drets de les treballadores sexuals i les dissidències de gènere, sinó també en l’organització de cicles de cinema, conferències o exposicions on es documentaven existències poc normatives de la feminitat o bé es mostraven creacions artístiques i culturals elaborades per treballadores del sexe.

L'any 2015 Genera va portar a terme el "**Festival Bella**" a la Filmoteca de Barcelona on es reflexionava en torn a la figura de les dissidències sexuals al cinema i es mostraven obres fotogràfiques elaborades per treballadores sexuals.

També des de l'any 2008 l'entitat ha estat l'organitzadora de les 3 "**Jornades d'Acció Contra la Tracta amb Fins de Prostitució Forçada**" a la ciutat de Barcelona on es reflexionava des de l'àmbit sociològic, filosòfic i jurídic sobre el fenomen de la tracta, el seu abordatge a les polítiques públiques i les seves implicacions en les configuracions culturals en torn a la prostitució voluntària i la sexualitat de les dones, entre d'altres qüestions.

L'any 2018 Genera va guanyar el premi de la Filadora amb el projecte "**Dones, sexualitat i República**", un projecte de recuperació de la memòria històrica sobre la lluita de dones entorn a la sexualitat durant la República a través del prisma de la prostitució. Aquest projecte va donar lloc a l'edició del llibre "Putas, República y Revolución" de l'editorial Virus. Aquest any 2022 l'associació ha estat l'organitzadora de les jornades "**Me llaman puta**" en les que, conjuntament amb col·lectius de treballadores sexuals, es va reflexionar en torn a la cultura del càstig cap a la sexualitat dissident, l'estigma de la prostitució i la connivència de la gestió públic-privada en la distribució de béns, drets i significats en torn a les categories socials i els cossos. En aquesta jornada s'apostava per la gestió comú dels béns materials i simbòlics per tal de pal·liar els efectes de l'economia política del capitalisme sobre les normatives sexuals del patriarcat per afavorir els interessos de la reproducció social i la família. També aquest 2022 Genera va ser co-organitzadora de les sessions de conferències "**Imaginaris, estigma i resistències en la prostitució**" de l'Acadèmia de la llibreria la Central del Raval.

L'associació Genera ha organitzat, al llarg de la seva trajectòria de 20 anys, jornades i actes a la ciutat per tal de visibilitzar la realitat del treball sexual, les necessitats de les treballadores del sexe, la denúncia de l'estigmatització i reivindicar l'espai públic per a l'exposició de cossos i pràctiques no normatives que han afavorit l'apropament de les mateixes a la ciutadania i als barris. Actes reivindicatius en defensa de la despenalització de la prostitució, campanyes de lluita contra l'estigma _com la portada a terme des de l'any 2009 amb el lema "Jo també soc puta"_ concerts, mostres culturals i els denominats "putivermuts" han estat algunes de les activitats desenvolupades a l'espai públic conjuntament amb treballadores sexuals, col·lectius de dones migrades i altres col·lectius en situació de vulneració de drets.

JUSTIFICACIO

La **cultura del càstig** fa referència a tots aquells conceptes i valors, categories i distincions, marcs d'idees i sistemes de creences que promouen i legitimen les estructures i institucions punitives que exerceixen el control simbòlic, social i econòmic sobre les poblacions excloses i vulnerables. Per tant, amb aquest concepte, el de la cultura punitiva, es busca destacar la dimensió estructural del càstig com element organitzador i disciplinador de la societat responnent als interessos de les classes més privilegiades.

Aquestes formes de control es poden traduir en institucions i estructures que determinen formes de vida i productivitat útils per a l'economia política del capitalisme i la seva ideologia neoliberal. Així per exemple, les presons y els sistemes coercitius estatals són indispensables, entre d'altres coses, per a criminalitzar les formes de subsistència i les economies que desafien les lògiques acumulatives o del salari. Com bé demostren els estudis de la criminologia crítica els sistemes penals neoliberals són altament selectius actuant i perseguint amb més duresa i reiteració a les persones més pobres, vulnerades o de comunitats estigmatitzades.

Alhora, les formes de control de la cultura del càstig en el capitalisme neoliberal, impliquen també **la promoció de determinades idees sobre el bé i el mal social i una forma de**

gubernamentalitat, és a dir, una forma de govern que produeix subjectivitats útils per aquest model d'organització social i econòmica.

La cultura del càstig promou determinades idees sobre els subjectes, com per exemple una determinada concepció de la sexualitat, de les categoritzacions dels cossos que intervenen en la mateixa i de les percepcions i emocions que s'han d'experimentar en funció del gènere. El gènere com a vector de poder s'articula amb altres per a configurar una normativitat sexual necessària per a la producció dels sabers útils. Entenem així, les normatives hegemòniques de gènere com a productes socials, culturals i històrics i no com a propietat dels cossos que les performen. Aquestes atribucions normatives als cossos, fetes mitjançant els dispositius de la cultura del càstig, disposen als homes i a les dones com artefactes binaris i excloents i dispensen de referències d'existència normativa que avalen, no només la cultura del càstig, sinó també les racionalitats neoliberals.

D'aquesta manera les dones¹ són configurades com a éssers sexualment inapetents, vulnerables i susceptibles. De la mateixa forma les normatives sexuals hegemòniques priven a les dones de desenvolupar la seva autodeterminació sexual a través de la prohibició a l'experimentació i a l'establiment dels seus propis límits sexuals. Les dones han estat establertes com les garants dels valors de la prudència, la contenció sexual, els vincles moralment elevats i amorosos i, per tant, per a preservar els valors que garanteixen la família heterosexual monògama. La vulnerabilitat sexual de les dones es utilitzada, cada cop més, com un element justificador de l'augment de la cultura del càstig i dels sistemes coercitius, suposadament enfocats a la protecció que elles mateixes no poden garantir-se. Per una altra part, les dones infractores, aquelles que incompleixen aquests mandats, són castigades mitjançant l'estigmatització, la violència, la culpabilització pels mals que puguin patir o l'exclusió de la consideració de dones mereixedores de respecte o protecció.

En la seva campanya del 8 de març del 2022, el fanzine punk feminista "Uterzine" deia: "si pudes aporrear un instrumento, abortar o expresarte como te de la gana agradéceselo a una punk". "Aporrear" un instrument, avortar, expressarse lliurement en la sexualitat, vestir-se de forma obertament sexualitzada, obtenir beneficis del sexe, cridar, obrir-se de cames en un escenari o combatre la violència sexual mitjançant l'autodefensa són comportaments desaprovats per a les dones perquè contravenen el mandat de mantenir-se en "el punt just". El punt just és l'exigència de contenció a les dones, de mantenir-se allunyades d'allò que està configurat com excessiu i que, en els marcs del masclisme i el patriarcat capitalista blanc, exposen a les dones a la violència. Si estaves incomplint la norma...tu t'ho has buscat!

Aquest projecte s'emmarca en la necessitat d'afavorir accions culturals que contravinguin els interessos de la cultura del càstig a través de la promoció de sexualitats i existències dissidents de les dones que la contravenen. En un context d'avanç polític de l'extrema dreta i el conservadorisme, que necessita a les dones arreplegades als papers familiaristes per a garantir la reproducció social i afavorir els interessos capitalistes, és més necessari que mai visibilitzar altres referents culturals de dissidència sexual. Això actua de forma positiva en tres nivells prioritaris:

- Per una part s'intervé des del marc cultural per a transformar imaginaris en defensa de societats més justes i igualitàries. El desafiament de les normatives de gènere que afavoreixen el model de família necessari pels marcs capitalistes o la cultura del càstig facilita una major disposició col·lectiva cap a la **radicalització democràtica i els canvis estructurals**.
- Per una altra part, es re-equilibra l'escenari de les **relacions socials i afectives** amb els homes al establir un marc possible de re-negociació dels rols sexuals. Promoure

¹ En aquest projecte sempre que fem referència a "dones" ens referim a totes aquelles persones que s'identifiquen amb aquesta categoria i no només a aquelles establertes com a tals per criteris biomèdics.

altres idees respecte a la sexualitat, el plaer, el desig i la potència de les dones reconfigura tot el sistema de relacions interpersonals perquè condiona la posició dels homes en aquesta negociació.

- Per últim es promou la **llibertat individual i sexual** de totes les dones i, per tant, la millora de la seva qualitat de vida. A més, al intervenir per a legitimar marcs més amplis d'actuació no limitats a les normatives de gènere de la feminitat patriarcal, es beneficia a aquelles dones més castigades i estigmatitzades per la seva expressió de gènere, la seva sexualitat, la seva identitat o la seva procedència de classe o racial. Les treballadores sexuals, les dones trans, racialitzades, les dones punks, dissidents sexuals o dissidents polítics són reivindicades en els seus coneixements i experiències, intervenint per minimitzar l'estigma i per ampliar el marc del subjecte unidimensional que acostuma a estar en el centre de les polítiques de representació.

El projecte consisteix en el disseny i execució de diverses accions de caire divulgatiu i cultural que permetin visibilitzar referents de dones que, des de diversos marcs culturals, socials i disciplinaris, qüestionen els límits normatius de la sexualitat femenina patriarcal i reflexionen entorn a la cultura del càstig en quant element configurador de subjectivitats indefenses. El projecte pretén convertir-se en un esdeveniment estable a la ciutat que serveixi per a aprofundir i experimentar en nous imaginaris oferint espais de creació, reflexió i participació a tota la ciutadania i molt especialment a les dones més vulnerabilitzades.

En aquest any 2023 l'acció principal consisteix en la realització d'un vídeo documental que es presentarà al VESPASIANAS FEST, I Festival sobre feminitats dissidents i cultura del càstig on diverses dones abordin, des de disciplines i experiències de vida diverses, els principals eixos de la configuració patriarcal de la sexualitat femenina que legitimen la cultura del càstig. El VESPASIANAS FEST és l'aposta de continuïtat del Projecte, el qual comptarà al 2023 amb la seva primera edició fruit del vagatge de l'entitat i la necessitat de consolidar noves formes de sensibilització ciutadana front les dissidències sexuals de les dones i la cultura del càstig.

Els continguts del documental s'establiran en base a 9 eixos normatius de la sexualitat femenina i les seves infraccions: l'estigma "puta", el sexting i la sexualització explícita, la instrumentalització del sexe a canvi de beneficis materials, el lesbianisme, les pràctiques sexuals prohibides, la irrecuperabilitat de la violació, les fantasies de dominació, el binomi desig-consentiment y la feminitat hiperbòlica i excessiva. Tot plegat es posarà en relació amb l'àmbit de les persones participants i la cultura del càstig.

En el documental participaran dones diverses en quant a l'expressió de gènere, la sexualitat, la racialització, el marc cultural, l'edat i el nivell socio-econòmic, però també en quant els seus àmbits i contextos de procedència: dones de l'àmbit acadèmic o del pensament en disciplines com l'antropologia, la psicologia, la filosofia o la ciència, dones de l'escena punk o contracultural, dones que s'ocupen al treball sexual o la pornografia, dones militants de moviments socials feministes, antiracistes o de classe, entre d'altres.

La proposta del VESPASIANAS FEST té com a objectiu posar en escena a propostes contraculturals municipals i internacionals on les protagonistes siguin les dones dissidents quan a la sexualitat com a mitjà per visibilitzar aquesta realitat i el càstig associat així com reivindicar-les com a habitables, vàlides i necessàries per al teixit social i cultural front discursos reaccionaris. La programació del festival compta amb artistes de diferents disciplines i acollirà l'estrena del vídeo documental. Així mateix, el festival compta amb la

col·laboració de diferents agents socials, culturals i educatius compromesos amb la proposta per tal de situar la transdisciplinarietat al centre.

També, i amb la finalitat de promoure un accés més ampli a la ciutadania i a d'altres espais socials i educatius, el documental es projectarà a diversos espais de la ciutat entre els que es troben el centre Universitari d'Arts i Disseny de Barcelona BAU, el cinema cooperatiu Zumzeig, el Centre Social la Cinètica, Ca la Dona, l'Ateneu del Raval i el Centre Municipal LGTBI.

En cadascun del espais on es presenti el documental l'acte s'acompanyarà d'un espai de reflexió i debat col·lectiu on participaran dones amb experiències històricament estigmatitzades en quant a la sexualitat. Treballadores sexuals, dones trans, treballadores de la pornografia i l'erotisme, dones racialitzades o que pertanyen a cultures sexuals estigmatitzades participaran a les presentacions als diversos espais de la ciutat.

4. POBLACIÓ A QUI S'ADREÇA

Les persones destinatàries del projecte es materialitzarien, en sentit ampli, en el conjunt de la societat. Com a projecte de transformació d'imaginari col·lectius i promoció de referents, les vespasianes, apel·la a tota la comunitat a responsabilitzar-se en la transformació dels imaginari estigmatitzants i limitadors per a la sexualitat de les dones i a combatre la cultura del càstig que afecta especialment a les persones més vulnerades degut al seu caràcter especialment selectiu apuntat amb anterioritat a la justificació del projecte.

En un segon nivell, les persones destinatàries i beneficiàries serien el conjunt de les dones, sobre tot aquelles més joves, ja que el projecte afavoreix nous imaginari i referents que amplien les possibilitats de pensar-se s si mateixes, les seves sexualitats i les experiències associades a la mateixa. Ampliar els imaginari sobre la sexualitat, el plaer, el desig, la violència sexual, etc. potencia la llibertat de les dones i, per tant, millora seva qualitat de vida i les possibilitats d'explorar i continuar lluitant per marges cada cop més amplis d'emancipació.

Tot i així, les principals destinatàries i beneficiàries del projecte són les dones que, degut a les seves sexualitats dissidents o existències de gènere no normatives, han estat històricament estigmatitzades i castigades de formes diverses. En l'extrem d'aquests càstigs trobem les violacions i les violències sexuals com a formes de càstig a aquestes dissidències, com a violències "correctives". Per tant, combatre l'estigmatització que pateixen de forma més greu les dones en situacions de major vulneració de drets les situa en el centre en quant a qui es pretén beneficiar en aquest projecte.

Respecte a la participació d'aquestes dones en el disseny, execució i avaluació del projecte, cal destacar que participaran en cadascuna de les seves fases.

En primer lloc l'entitat Genera està formada per persones diverses en quant al gènere i la sexualitat, però també en quant a la racialització i procedència socio-cultural. Per tant des de la fase de disseny col·lectiva des de l'entitat promotora del projecte està present aquesta diversitat.

Per una altra part i respecte a les dones col·laboradores i usuàries de l'entitat a través d'altres projectes podrem accedir als seus sabers i coneixements però també a la seva participació en l'execució i l'avaluació.

Com hem apuntat en el documental participaran dones diverses en quant a l'expressió de gènere, la sexualitat, la racialització, el marc cultural, l'edat i el nivell socio-econòmic, però també en quant als seus àmbits i contextos de procedència: dones de l'àmbit acadèmic o del pensament en disciplines com l'antropologia, la psicologia, el dret, la filosofia o la ciència, dones de l'escena punk o contracultural, dones que s'ocupen al treball sexual o la pornografia, dones militants de moviments socials feministes, antiracistes o de classe, entre d'altres.

A més al documental, al més de les imatges d'estudi, s'incorporaran talls de vídeo elaborats per dones diverses en els seus espais quotidians mitjançant els dispositius posats al seu abast per part de l'organització.

Finalment, en cadascun dels espais on es presenti el documental, inclòs el Festival principal, l'acte s'acompanyarà d'un espai de reflexió i debat col·lectiu on participaran dones amb experiències històricament estigmatitzades en quant a la sexualitat. Treballadores sexuals, dones trans, treballadores de la pornografia i l'erotisme, dones racialitzades o que pertanyen a cultures sexuals estigmatitzades participaran a les presentacions als diversos espais de la ciutat.

Per últim i per facilitar l'accessibilitat des de l'entitat es facilitarà l'accés al Festival a persones en situació d'exclusió i/o vulneració de drets mitjançant la bonificació del 100% de l'entrada fins a un màxim del 10% de públic. La resta d'actes de presentació i divulgació dels continguts del documental seran d'accés gratuït per a tota la ciutadania.

5. OBJECTIUS

OBJECTIU GENERAL

Produir nous imaginaris de la sexualitat femenina que es contraposen a les normatives patriarcals legitimadores de la cultura del càstig.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

Reforçar la creació artística i la reflexió des de la subalternitat en torn a la cultura del càstig i la seva relació amb la constricció de la llibertat sexual de les dones.

Promoure espais de participació i pensament per a dones tradicionalment excloses dels circuits acadèmics i culturals que recullin experiències i coneixements diversos i divergents en quant a la sexualitat.

Reflexionar, des de diverses disciplines del coneixement, sobre la creació de nous referents simbòlics de la sexualitat de les dones tot qüestionant els sabers i les epistemologies del poder androcèntric, blanc i productivista.

Combatre l'estigmatització de les dones infractores en quant a les normatives hegemòniques de gènere de la feminitat.

Establir línies d'aliança entre col·lectius de dones i persones dissidents en quant al gènere i la sexualitat d'àmbits de l'escena musical, la contracultura, els moviments socials i les cultures subalternitzades i/o excloses.

6. PRINCIPALS ACCIONS

Acció 1: Vídeo documental en el qual, dones procedents de diverses disciplines i trajectòries vitals, exposin els principals eixos de la configuració patriarcal de la sexualitat femenina els quals legitimen la cultura del càstig.

Acció 2: “LAS VESPASIANAS FEST” I Festival sobre feminitats dissidents i cultura del càstig on es posen en escena a creadores que polititzen la feminitat no normativa des de l’escena contracultural local i internacional.

Acció 3: Aliances i/o coordinacions amb espais, agents i col·lectius dels àmbits social, cultural i educatiu, compromesos en la defensa de les dissidències sexuals de les dones.

Barcelona, A 07 de Febrer de 2023

Signatura del President/a o persona que disposi de poders o autorització per a fer-ho.